

Воробець Христина Олегівна,
курсант 4-го курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань

Науковий керівник:

Гаркуша В'ячеслав Вікторович,
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ З ВИКОРИСТАННЯМ СПЕЦІАЛЬНОЇ «ЗЕЛЕНОЇ КІМНАТИ»

Сьогодні виникає неабияка соціально-економічна ситуація, що спостерігається упродовж останніх років, що стала підґрунтям підвищення рівня злочинності в країні, зокрема серед неповнолітніх. Також актуальною проблемою сьогодення виступає і насильство над дітьми. Саме тому впливає особливе значення щодо забезпечення прав вказаної категорії осіб під час проведення слідчих дій. Адже, досить часто органи, які зобов'язані забезпечувати права неповнолітніх, самі допускають порушення чинного законодавства, що порушує права неповнолітніх.

Надто часто діти стають учасниками провадження у різних ситуаціях, а саме: вони можуть стати жертвою чи свідком кримінального діяння, а також найчастіше дітям доводиться висловлювати свої думки перед суддею, коли батьки розлучаються. Неповнолітні – це особливі свідки у провадженні через свій розвиток, когнітивні навички, залежність від тих, хто їх виховує, і пережиту жорстокість. Умови і характер провадження також впливають на свідчення дітей, а тому дуже важливим стає планування і підготовка до бесіди з дитиною для того, щоб отримати достовірні відомості, необхідні для розслідування злочину і недопущення повторного травмування дитини [1].

Неповнолітні часто соромляться або бояться розповісти про те, що з них знущаються, що в решті решт часто приводить до вчинення ними правопорушень. Основними причинами не звернення дітей-потерпілих до правоохоронних органів вважають страх помсти кривдника, сором перед оточенням, зневіра в можливостях захисту, небажання згадувати та говорити про травмуючі події, а іноді діти просто не знають іншого ставлення до себе, а тому вважають його нормою [2].

При допиті дитини – жертви та/або свідка злочину слід врахувати, що,

як правило, вона легше, ніж дорослий, піддається навіюванню, схильна до фантазування і швидше втомлюється, стає неуважною. Через те допит дитини, особливо малолітньої, не повинен бути тривалим, необхідні перерви в допиті. На практиці, визначення місця проведення допиту дитини, яка потерпіла від злочину визначається на розсуд особи, яка його проводить. Якщо ми говоримо про допит на досудовому слідстві, то, як правило, допит проводиться у кабінеті слідчого. Допит потерпілої дитини під час судового слідства проводиться в залі суду. Однак, ані кабінет слідчого, ані зала судових засідань не є оточенням, дружнім до дитини. У всіх справах, пов'язаних з дітьми, першочергова увага повинна надаватися найкращим інтересам дитини в кожному конкретному випадку на індивідуальній основі. Найкращі інтереси дитини повинні розглядатися у поєднанні з іншими правами дітей. Комплексний підхід має бути правилом [3, 178].

Міжнародні стандарти та світова практика говорять про те, що допит дитини, потерпілої від злочину має бути проведений у дружній атмосфері для дитини, де вона відчуває захист і комфорт. Таким місцем є спеціальнообладнана кімната, яка називається – «зелена кімната» [4, с. 21]. Так, наказом МВС України від 19 грудня 2012 року № 1176 було затверджено Інструкцію з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей (на сьогодні це Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України») [5; 6], у якій використовується термін «методика «зелена кімната».

Основною метою проведення допиту у такій кімнаті – зменшення повторної травматизації дитини у процесі опитування, як завдяки спеціальним методикам та комфортній атмосфері, так і завдяки технічному оснащенню, яке дозволяє вести відеозапис допиту. Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її віку і ступеня розвитку. Особливо актуальним є проведення допиту дитини у «зеленій кімнаті» у справах, щодо сексуального насильства та експлуатації, а також у справах щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії.

Як правило, допит у «зеленій кімнаті» проводить психолог, який володіє спеціальними знаннями та знає психологію дитини відповідного віку. Психолога знайомлять з тим переліком питань, який цікавить слідство. В самій кімнаті знаходиться дитина та психолог, а всі інші учасники процесу знаходяться в іншій (технічній) кімнаті та спостерігають за процесом допиту через камеру спостереження та/або венеціанське скло, яке надає можливість бачити все, що відбувається в основній кімнаті, проте для дитини це виглядає як звичайне дзеркало [7, с. 88].

На жаль, на практиці дані «зелені кімнати» не використовуються в повному обсязі. Слідчі відмовляються проводити допити у «зелених кімнатах», мотивуючи тим, що немає чіткої норми у КПК України, відсутній прописаний механізм на рівні інструкції, тому, за звичай, допит дитини продовжують проводити у своїх робочих кабінетах. Але, зрозумілим є той факт, що

сьогодні по всій території України є неможливим проведення допиту за методикою «Зелена кімната» у зв'язку з відсутністю спеціально облаштованих таких кімнат.

Таким чином, методика «зелена кімната» – це методика проведення інтерв'ювання дитини, яка потерпіла або стала свідком злочину, в умовах, що мінімізують та не допускають повторної травматизації психіки дитини, з урахуванням її індивідуально-психологічних і психофізіологічних властивостей.

Крім цього, для участі в допиті дитини у слідчого є можливість обрати між педагогом та психологом. Вважаємо, що доцільним та більш ефективним є залучення психолога, оскільки саме він може сприяти кореляційному аналізу девіантної поведінки дитини. В свою чергу, з'ясування цієї причини може сприяти якісній превенції дитячій злочинності, що має бути пріоритетною складовою розвитку держави, оскільки, як відомо, «чужих дітей не буває».

---

1. Калюжна С.В. Тактико-психологічні особливості проведення допиту малолітніх та неповнолітніх осіб. Приватне та публічне право. 2017. № 3. С. 143–147.

2. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство: Метод. посіб. / Автори-упоряд.: Д. Пукас, О. Калашник, О. Кочемировська; Т. Цюман; за заг. ред. Т. Цюман. К.: ФОП Клименко, 2015. – 114 с.

3. Мальована Т.І. Місце проведення допиту дитини, яка потерпіла від злочину у кримінальному провадженні. Вісник кримінального судочинства. 2015. № 3. С. 174–184.

4. Коваленко А., Мороз А. Дітей-злочинців чи неповнолітніх, потерпілих від кримінальних правопорушень, – кого насамперед має захистити ювенальний прокурор. Вісник прокуратури. 2019. № 1. С. 20–25.

5. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей : наказ МВС України від 19 груд. 2012 р. № 1176. Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-13#Text>.

6. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19 груд. 2017 р. № 1044. Верховна Рада України : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#n7>

7. Міщук І. В. Ювенальна юстиція як метод правового захисту неповнолітніх правопорушників у зарубіжних країнах (на прикладі США, Франції, Німеччини, Швеції). Приватне та публічне право. 2018. № 1. С. 88–92.